

Denna rapport är en sammanställning grundad på Utrikesdepartementets bedömningar. Rapporten gör inte anspråk på att ge en fullständig bild av läget för de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer i landet. Information bör också sökas från andra källor.

Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Malta 2015–2016

I. SAMMANFATTNING

Situationen på Malta vad gäller mänskliga rättigheter är överlag god. Malta bedöms ha stabila institutioner som garanterar demokrati, rättsstatens principer, mänskliga rättigheter samt respekt för och skydd av minoriteter.

De senaste åren har Malta påverkats av omfattande irreguljära immigrationsströmmar från framför allt Afrika, vilket har resulterat i ökade spänningar och frekvent kritik från internationella organisationer vad gäller mottagande och behandling av flyktingar, bland annat från UNHCR och *Amnesty International*.

Katolicismen har en mycket stark ställning i Malta och abortmotståndet utbrett. Abort är förbjudet enligt lag och Malta erkände skilsmässor först 2011.

I april 2015 antog Maltas parlament en lag angående HBTQ-personers rättigheter som är bland de mest progressiva i EU.

II. RÄTTSSTATENS PRINCIPER

En princip för god samhällsstyrning

Maltas författning garanterar medborgerliga fri- och rättigheter samt domstolars oberoende. Rättsstatsprincipen gäller. Författningen är landets högsta lag som följs av *Acts of Parliament* och sekundärlagstiftningen. Lagar stiftas av parlamentet men parlamentet får i sin tur delegera

lagstiftningsbefogenheter till andra organ såsom ministerier, myndigheter och offentliga organ.

Domstolarna i landet är självständiga i förhållande till den exekutiva makten och utövar tillsyn över de maltesiska lagarna för att de ska vara förenliga med normer om mänskliga rättigheter. Rättsväsendet består av Högsta domstolen som högsta dömande organ. Under Högsta domstolen finns särskilda domstolar för bland annat tvistemål, brottmål och handelsmål.

Korruption anses förekomma både vid lokala och nationella myndigheter, liksom bland politiker på olika nivåer. EU har kritiserat Malta för avsaknaden av antikorrupsionsprogram samt för att landet inte gör tillräckligt för att bekämpa korruptionen, trots att det sedan länge finns en nationell antikorrupsionskommission. För att försöka tackla korruptionen i landet gjordes under 2013 ett tillägg i strafflagstiftningen, vilket möjliggjorde strängare straff för korruptionsbrott. Malta placerades på plats 37 av 168 i *Transparency Internationals* index år 2015 för upplevd korruption. Malta placerades på plats 54 av 71 i *Transparency Internationals Financial Secrecy Index* (FSI 2011), vilket pekar på utmaningar med transparens i den finansiella sektorn.

III. DEMOKRATI

De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Malta har en parlamentarisk demokrati och är en republik med allmänna och lika val med ett proportionellt valsysteem. Regeringen utövar den verkställande makten, medan parlamentet stiftar lagar. Presidenten, tillika Maltas statschef, har endast representativa uppgifter och väljs av parlamentet vart femte år. Valdeltagandet på Malta är allmänt högt och i det senaste parlamentsvalet 2013 låg valdeltagandet på hela 93 procent. Maltesiska medborgare som är 18 och som har bott på de maltesiska öarna i en aggregerad period av minst sex månader och som är registrerade i röstlängden är röstberättigade. Nästa parlamentsval måste aviseras senast mars 2018 och hållas inom 6 månader därefter. De två stora partierna *Partit Laburista* (socialdemokratiskt) och *Partit Nazżjonalista* (kristdemokratiskt) har sedan Maltas självständighet från Storbritannien år 1964 turats om att regera landet. Övriga mindre partier är miljöpartiet Demokratiskt Alternativ och det invandringsfientliga Nationell Aktion.

Malta har för närvarande en kvinnlig president vid namn Marie-Louise Coleiro Preca och en manlig premiärminister vid namn Joseph Muscat. Kvinnor innehar nio av de 69 platserna i parlamentet vilket motsvarar cirka 13 procent. Av regeringens 23 ministrar och parlamentssekreterare är 3 kvinnor.

Malta har enligt *Freedom House*, god ranking gällande de civila och politiska rättigheterna, men korruption påverkar rättigheterna negativt.

Det civila samhällets utrymme

Oberoende organisationer som arbetar för mänskliga rättigheter kan utföra sina uppgifter utan några restriktioner. Exempel på organisationer som arbetar i landet är den katolska organisationen *Jesuit Refugee Service (JRS)*, *Läkare utan Gränser* och *Amnesty International*. Gemensamt verkar dessa organisationer för ett bättre flyktingmottagande på Malta. Ett *Ministry for Social Dialogue, Consumer Affairs and Civil Liberties* har bland annat ansvar för dialogen mellan regering och arbetstagarnas parter. Ett bra exempel på regeringens dialog med det civila samhället är *Meusac* – en självständig statlig organisation som ansvarar för ett omfattande system för diskussion och förankring av alla EU-frågor som rör Malta.

IV. MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

Respekten för rätten till liv, kroppslig integritet, och förbud mot tortyr

Det finns inga uppgifter om utomrättsliga, summariska eller godtyckliga avrättningar. Det finns inte heller uppgifter om slaveri, ofrivilliga eller politiskt motiverade försvinnanden. Grym, omänsklig och förnedrande behandling är förbjuden i lag.

Maltas fängelser lever upp till internationell standard, dock har de maltetiska myndigheterna blivit kritiserade bland annat av FN:s flykting-kommissarie, EU och *Amnesty International* angående de slutna förläggningar där asylsökande och flyktingar hållits, vissa upp till 18 månader i sträck.

Dödsstraff

Dödsstraff avskaffades år 2000.

Rätten till frihet och personlig säkerhet

Grundlagen förbjuder godtyckliga frihetsberövanden. Polisen kan gripa en person om skäligen misstankar finns men måste inom 48 timmar åtala eller släppa personen fri. Under de 48 timmarna och innan de ursprungliga förhören börjar har den arresterade personen rätt till rättsligt biträde, men inte besök av familjemedlemmar. Efter det att en arresterad person kräver en advokat förlorar denna sin rätt att vara tyst.

Malta tillämpar borgenssystemet och domstolarna bestämmer en borgenssumma från fall till fall. Borgen beviljas inte lika ofta för utländska medborgare då det anses vara en för stor risk att de flyr landet. Det har rapporterats om att utländska personer misstänkta för brott har varit frihetsberövade i upp till två år innan en rättegång har ägt rum.

Tidigare har Malta kritiserats för omfattande och automatiska förvarstagande av asylsökande men detta har till stor del avvecklats sedan 2015 då en tillägg till lagen *Immigration and the Refugee Act* trädde i kraft som bättre skyddar flyktingars rättigheter. Man har dessutom inrättat en ny myndighet i form av en kommissionär för flyktingar som har till uppgift att bevaka flyktingars rätt till att söka asyl.

Rättssäkerhet

Författningen fastslår rätten till en rättvis rättegång inför en opartisk domstol. En åtalad har rätt att själv välja sin försvarare. Rättshjälp finns dessutom för den som inte själv kan betala för sitt försvar.

Malta har nyligen ändrat sin straffbarhetsålder för barn från nio till 14 år.

Straffrihet

Det finns inga uppgifter om att straffrihet skulle förekomma på Malta, landet har dock kritiserats för att inte vidtagit rättsliga åtgärder för tidigare fall av pedofili inom den katolska kyrkan.

Yttrande-, press- och informationsfrihet, inklusive internet

Yttrande-, press och informationsfrihet garanteras i grundlagen och respekten för dessa friheter är generellt god. Yttranden eller beteenden som kan förväntas skapa hat mot människor på grund av ras, nationalitet, religion, ursprung och sexuell läggning är förbjudna i lag. Malta kom på plats

46 i Reportrar utan gränsers Pressfrihetsindex 2016, vilket är en förbättring jämfört med 2015.

I Maltas lag om informationsfrihet, *Freedom of Information Act*, finns rättigheter för maltesiska medborgare inskrivna om att få tillgång till dokument som finns hos statliga institutioner. Detta är dock omgärdat med ett antal undantag, såsom till exempel handlingar som rör rikets säkerhet, försvarsfrågor och affärsuppgörelser.

Religiös hädelse mot den romersk-katolska religionen är olaglig, straffet för detta är böter alternativt sex månaders fängelse. Det är också förbjudet att smäda en annan religion vilket kan ge tre månaders fängelse. Det är även straffbart att förolämpa, ärekränka eller förtala offentliga personer. Under 2015 dömdes en man till tre månaders fängelse efter att han i rätten erkänt att han förolämpat Maltas president.

De flesta radio- och tv-stationer är privatägda, då det statliga monopolet för etermedier gradvis har upphört under de senaste åren. Fyra stora dagstidningar – två på maltetiska och två på engelska – säkrar en fri öppen politisk dialog. Dessutom finns flera tidskrifter och ett antal veckotidningar.

Censur är fortfarande en utmaning i landet och alla importerade böcker, filmer, videos och annat granskas av Tullverket eller generaldirektören för Posten. Senast 2011 censurerades tre minuter av ett satiriskt tv-program eftersom det i programmet skämtades om premiärministern, presidenten och oppositionsledaren i Malta. Journalister och medier i Malta förpliktigas ofta att betala skadestånd i förtalsmål. År 2014 var cirka 30 ärekränkingsmål inlämnade av advokater eller politiker.

Regeringen begränsar eller hindrar inte användandet eller tillgången till internet, inte heller förekommer rapporter om censur online eller övervakning av kommunikation online utan rättsligt underlag. Runt 80 procent av hushållen hade 2015 tillgång till bredband och internetanslutning.

Mötes- och föreningsfrihet

Mötes- och föreningsfrihet garanteras av konstitutionen och regeringen respekterar dessa rättigheter. Lagen garanterar också rätten till att skapa och ansluta sig till fackföreningar samt rätten att strejka. Det finns dock en

bindande men sällan använd strejkklausul i arbetsmarknadslagstiftningen som tillåter regeringen att tvinga fram en uppgörelse för strejkande arbetare.

De fackliga organisationerna har en mycket starkt ställning på Malta och två tredjedelar av de anställda tillhör någon av landets omkring 35 registrerade fackföreningar.

Religions- och övertygelsefrihet

Katolicismen är statsreligion men religionsfrihet garanteras i grundlagen som även förbjuder religiös diskriminering. Det finns bland annat en muslimsk privatskola på Malta. Runt 95 procent av malteserna är katoliker och den katolska kyrkan har inflytande inom viss lagstiftning. Exempelvis är abortförbudet och skilsmässor blev tillåtna först 2011 efter en folkomröstning, vilket gör att Malta behöll förbudet mot skilsmässor längst i hela EU.

V. EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

Rätten till arbete, rättvisa arbetsvillkor och relaterade frågor

Malta har anslutit sig till Internationella arbetsorganisationens (ILO) åtta centrala konventioner. I Maltas lag *Employment and Industrial Relation Act* regleras olika aspekter av arbetsvillkor, såsom till exempel arbetstid, minimilön, övertid och olika tjänstledigheter. Samtidigt finns möjligheter för arbetsmarknadens parter att komma överens om regler som är mer gynnsamma än lagen. Den klausul som ger Maltas regering rätt att tvinga fram en lösning vid strejker bryter mot ILO:s konvention nr 87.

Malta har reserverat sig mot delar av FN:s konvention om avskaffandet av alla former av diskriminering mot kvinnor som gäller gravida kvinnors rätt till arbete, med hänvisning till behovet av att skydda det ofödda fostret.

Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

Den offentliga sjukvården och alla läkemedel är gratis för alla medborgare, det finns även en ökande del privat sjukvård. Det finns även sjukdoms- och olycksfallsersättning samt arbetslöshetskassa. Kvinnor som fött barn har rätt till 14 veckors fullt betald mammaledighet. Malta har ett tiotal större sjukhus med över 1 100 läkare. Enligt Världsbanken går cirka 10 procent av Maltas BNP till hälsosektorn. Enligt Världshälsoorganisationen (WHO) är medellivslängden på Malta år 2015 80 år för män och 84 år för kvinnor, vilket placerar Malta på plats 16 i världsrankingen.

Den omfattande oregelbundna immigrationen under de senaste åren har inneburit att Malta har svårt att garantera en god hälsosituation för alla asylsökande. De slutna mottagningscentrena har varit överbelastade och ohygieniska, samtidigt som infekterade personer vistas på samma område som friska. Dessutom har vistelsetiden varit lång, upp emot 18 månader. Läkare utan gränser har vid flera tillfällen uppmärksammat situationen samt själva stått för största delen av sjukvården i dessa förläggningar.

Luftföroreningarna i Malta överstiger EU-standarden gällande luftföroreningar i vissa områden i landet och är bland annat en följd av ökad vägtransport, kraftverk, avfallsförbränningsanläggningar och gruvdrift. Det finns rapporter från WHO att de allvarligaste sjukdomarna till följd av dessa luftföroreningar är cancer, hjärt- och kärlsjukdomar samt respiratoriska sjukdomar.

Rätten till utbildning

Skolgången är obligatorisk och kostnadsfri på Malta för barn mellan 5 och 16 år. Det finns dessutom flera privatskolor, även de avgiftsfria, som i de flesta fall drivs av den katolska kyrkan. Omkring en tredjedel av Maltas elever går idag på privatskolor. Skolorna håller överlag hög klass och enligt senaste PISA-mätningen ligger Malta på ungefär samma nivå som OECD:s länder och jämförbara EU länder. På Malta finns ett statligt universitet, *L'università ta' Malta*, som grundades på 1500-talet av jesuiter.

Rätten till en tillfredställande levnadsstandard

Levnadsstandarden i Malta har ökat kraftigt sedan landet blev medlem i EU 2004 och motsvarar den i andra sydeuropeiska länder och ligger vid medianen av EU-länderna.

Även om Malta enligt västeuropeiska mått mätt inte är ett förmöget land, har det ett någorlunda omfattande socialförsäkringssystem. Alla anställda har rätt till en minimipension. Kvinnor födda före 1952 kan ta ut sin pension från 60 års ålder och män i samma åldersgrupp från det att de fyllt 61 år. För personer födda från och med 1952 höjs pensionsåldern successivt upp till 65 år.

Enligt index för mänsklig utveckling som tas fram av FN:s utvecklingsprogram (UNDP) rankas Malta för 2015 som nummer 37 av 188 redovisade länder, vilket är en förbättring jämfört med tidigare år.

VI. RÄTTEN ATT INTE UTSÄTTAS FÖR DISKRIMINERING

Kvinnors åtnjutande av mänskliga rättigheter

Det finns ett generellt förbud mot diskriminering i kapitel 452 och 456 i *Laws of Malta* och ett arbete pågår för att ta fram en specifik lagstiftning i ämnet i form av en *Equality Act*. Förändringar i lagstiftningen har genomförts för att främja kvinnans ställning i samhället. Fri barnomsorg har nyligen införts bland annat för att öka möjligheten för kvinnligt deltagande i arbetslivet. Andelen kvinnor på höga befattningar är fortsatt låg, även om inga formella hinder finns för ökat kvinnligt deltagande i arbetslivet.

Under de senaste åren har rapporterade fall av våld mot kvinnor i hemmet ökat med nio procent. Maltas polis samlar in data om antalet rapporterade fall direkt från varje polisstation. Det finns en särskild kommission som leder arbetet mot våld i hemmet och rapporterar till Socialdepartementet.

Malta har reserverat sig mot Konventionen om avskaffandet av alla former av diskriminering mot kvinnor, på ett flertal punkter, bland annat rätten till abort. Även vid medlemskapsförhandlingarna med EU beviljades landet ett undantag från eventuell framtida gemensam lagstiftning på området. Malta motiverar förbudet med hänvisning till skydd av fostret, vilket kan relateras till de katolska formuleringarna om ”rätten till liv, från konceptionen till den naturliga döden”. Förbudet har ett starkt stöd i samhället och abort kan straffas med upp till tre års fängelse.

Det finns en kommission i Malta som arbetar med jämställdhet vid namn ”*National Commission for the Promotion of Equality*” och det finns statligt stödda kvinnojourer för utsatta kvinnor och barn.

Barnets rättigheter

Maltas lagstiftning erbjuder ett långtgående skydd av barnets rättigheter. Anställning av barn under 16 år är förbjudet och skolgången är obligatorisk och kostnadsfri från 5 till 16 år. Minimiåldern för giftermål är 18 år, dock kan personer mellan 16 och 18 år gifta sig med föräldrarnas, förmyndares eller domstols tillåtelse. Lagen förbjuder handel med barn, barnprostitution och barnpornografi. Minimiåldern för samförstående sexuellt umgänge är 18 år, brott mot detta är straffbart med tre till sex år i fängelse.

Malta har vidare en barnkommissionär med uppdraget att se till barns välfärd och Maltas uppfyllande av Konventionen om barnets rättigheter. Enligt den sociala välfärdstjänsten *Child Protection Service of Appogg* togs det emot 821 anmälningar om misshandel av barn under 2014.

I Malta har övergrepp mot barn av katolska präster uppdagats på 2000-talet. Kritik har, liksom på andra håll i världen, riktats mot katolska kyrkan för att ha mörkat övergreppen. Rättsystemet har varit långsamt i sina utredningar av brotten.

Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Etniskt, språkligt och religiöst är Maltas befolkning relativt homogen. Maltas minoritetsbefolkningar utgörs av serber, italienare, briter och araber som med ett blandat resultat har integrerats i det maltetiska samhället. Den afrikanska minoriteten har inte integrerats i lika hög grad som övriga. Det har bland annat rapporterats att personer med afrikanskt och även arabiskt ursprung blivit nekade att komma in på nattklubbar. För att tackla dessa problem introducerades i juni 2016 ett nationellt ramverk för att bättre integrera migranter.

Diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet

Konstitutionen och lagen förbjuder diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet. Från att ha varit ett land med mycket diskriminerande lagar mot HBTQ-personer antog parlamentet 1 april 2015 en framsynt lag, *Gender Identity, Gender Expression and Sex Characteristics Act*, som föreskriver ett juridiskt erkännande och registrering av en persons kön enligt det kön personen identifierar sig med. Lagen har inneburit ett stort steg framåt för HBTQ-rörelsen på Malta. Det är exempelvis tillåtet för samkönade par att gifta sig och adoptera och en person har rätt att identifiera sig som transsexuell. Organisationer för HBTQ-personer kan verka och delta i samhällsdebatten.

Flyktingars och migranternas rättigheter

Asylrätten gäller i Malta. Immigranter har de senaste åren tagit sin tillflykt till Malta med båt från Nordafrika. Mellan januari och november 2016 anlände runt 1 619 immigranter och asylsökande till Malta.

I avvaktan på asylutredning kunde de maltesiska myndigheterna tidigare hålla immigranter i slutna förläggningar i upp till 18 månader, havande kvinnor, barn och äldre hölls dock i öppna mottagningscentra. Detta har vid upprepade tillfällen kritiserats av *Amnesty International* och Malta har sedan 2015 en ny lagstiftning som försäkrar att alla personer inte per automatik tas i stängda förvar. Man har också tillsatt en kommissionär för flyktingar som har till uppgift att bevaka rätten till att söka asyl.

Malta är delaktig i verksamheten *Frontex Triton* vars uppdrag är att rädda flyktingar och migranter som försöker ta sig över medelhavet. Myndigheterna har haft en fortsatt restriktiv tolkning av vad de behöver göra för att hjälpa till. Under år 2015 kom 104 personer med båt till Malta vilket var en minskning jämfört med tidigare år.

FN:s flyktingkommissarie finns representerad på Malta och asylsökande har rätt att rådfråga UNHCR, som har fri tillgång till alla nödvändiga handlingar. Det förkommer även ett utvecklat samarbete mellan regeringen, FN och andra humanitära organisationer för att lindra nöden bland immigranterna.

I senaste mätningen av *Migrant Integration Policy Index* (MIPEX) fick Malta ett dåligt resultat och bedömdes underprestera inom kategorierna: tillgång till arbetsmarknaden, fri rörlighet, utbildning och åtkomst till en permanent bostad för migranter.

Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Lagen förbjuder diskriminering av personer med funktionsnedsättning och respekten för dessa friheter är generellt god. Lagen kräver även fri tillgång till byggnader, information och kommunikation för personer med funktionsnedsättning, dock kvarstår ett problem med äldre historiska byggnader som fortfarande är otillgängliga.

Det finns en särskild kommission på Malta kallad *Commission for the Rights of Persons with Disability* som bland annat övervakar implementering av lagar gällande funktionsnedsättning.

Ratifikationsläget avseende centrala konventioner om mänskliga rättigheter

Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, *International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR)* ratificerades år 1990. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt ratificerades år 1990 och det fakultativa protokollet om avskaffandet av dödsstraffet ratificerades år 1994.

Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, *International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR)* ratificerades år 1990. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt har inte ratificerats.

Konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering, *International Convention on the Elimination of all forms of Racial Discrimination (ICERD)* ratificerades år 1971.

Konventionen om avskaffandet av alla former av diskriminering mot kvinnor, *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW)* ratificerades år 1991. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt har inte ratificerats.

Konventionen mot tortyr, *Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CAT)* ratificerades år 1990. Det fakultativa protokollet om förebyggande av tortyr ratificerades år 2003.

Konventionen om barnets rättigheter, *Convention on the Rights of the Child (CRC)* ratificerades år 1990. Det tillhörande protokollet om barns indragning i väpnade konflikter och det tillhörande protokollet om handel med barn, barnprostitution och barnpornografi ratificerades år 2002 respektive 2010.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, *Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD)* ratificerades år 2012.

Konventionen mot påtvingade försvinnanden, *International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearances (ICED)* ratificerades år 2015.

Flyktingkonventionen, *Convention Relating to the Status of Refugees (Refugee Convention)* och det tillhörande protokollet ratificerades båda år 1971.

Romstadgan för internationella brottmålsdomstolen, *Rome Statute of the International Criminal Court (ICC)* ratificerades år 2002.

Regionala instrument

Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna, *The Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (ECHR)* ratificerades år 1967.

Ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter, *Framework Convention for the protection of National Minorities*, ratificerades 1998.

Europeiska stadgan om landsdel- eller minoritetsspråk, *Charter for Regional or Minority Languages*, undertecknades 1992 men har inte ratificerats.

Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet, *Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence*, ratificerades år 2014.

Europarådets straffrättsliga konvention om korruption, *Criminal Law Convention on Corruption*, ratificerades år 2003.

I den universella granskningsmekanismen (UPR) vid FN:s råd för mänskliga rättigheter gav Sverige rekommendationer till Malta som bland annat berörde flyktingar och migranternas rättigheter och förvarstaggande av asylsökande.